Redacţiunea, Administraţiunea, şi Tipografia:
Braşov, piaţa mare Nr. 30.

Scrisori nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimet.

INSERATE se primesc la Administraţiune în Braşov şi la următórele Birouri de anunciurĭ:
în Viena: *M. Dukes, Heinrich Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppeliks* Nachfolger; *Anton Oppelik, J. Dannebcr*, în Budapesta: *A. V. Goldbergerg, Eckstein Bernat*: în Bucurescĭ: *Agence Havas*, Succursale de Roumanie; în Hamburg: *Karolyi & Liebmann*.

Preţul inserţiunilor: o seria garmond pe o colónă 6 cr. şi 30cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.

Reclame pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LVIII.

„Gazeta" iese în fiă-care ḑi.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe şese lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.

Pentru România şi străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.

Abonamentul pentru Braşov
administraţiunea, piaţa mare, Têrgul Inului Nr. 30 etagiu I.: pe un an 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atât abonamentele cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 110. Braşov, Joi, 18 (30) Mai 1895.

Instalarea Metropolitului Dr. Victor Mihalyi.

Blaşiu, 28 Mai.

(Raport special al „Gaz. Trans.")

Inainte de-a vorbi de prânḑul cel mare din ḑiua instalărei, Vĕ voiŭ spune, că la acéstă festivitate au sosit fruntaşĭ românĭ din tóte părţile Transilvaniei şi ale Ţĕrei unguresci, parte ca delegaţĭ, parte ca privaţĭ. A enumĕra aicĭ persónele participătóre mi-ar fi o adevĕrată imposibilitate.

Metropolia soră gr. or. a fost representată la instalare prin d-nii Ión *Papiu*, protopopul Sibiiului, şi Dr. Remus *Roşca*, profesor seminarial. Şi episcopia romano-catolică din Ardél a fost representată prin doi delegaţĭ din partea capitlului romano-catolic din Alba-Iulia.

Pe când astfel chiar şi capitlul bisericei catolice unguresci din Ardél a luat parte la acéstă însemnată festivitate printr'o delegaţiune, pe atuncĭ, lucru dureros de tot, capitlul din Gherla şi capitlul din Oradea mare n'au fost prin nimenĭ representat. Ba diecesa Gherlei în genere n'a fost în mod oficios representată din centru. Bine representată a fost însĕ diecesa Lugoşului.

Dela comitat a fost fişpanul, vicespanul şi cu alţĭ 13 funcţionarĭ. Escelenţa Sa comandantul de corp din Sibiiu, deşi aşteptat, nu a venit.

Cu viuă bucuriă vĕḑurăm în mijlocul nostru cu acéstă ocasiune pe representanţii tinerimei române universitare. Din Clujiu au participat, afară de delegaţĭ, trei inşĭ; din Pesta şi din Viena érăşĭ trei etc.

A fost representată şi pressa străină, anume: „Budapesti Hirlap" şi-a avut raportor pe d-l Rákosi Viktor; „Tägliche Rundschau", „Deutsches Volksblatt" şi „Magyarország" au fost representate prin d-l O. I. Jiruşek.

Foile române: „Gazeta Transilvaniei", „Tribuna", „Dreptatea", „Unirea"; „Revista Orăştiei" şi-au avut raportorii lor specialĭ. Spre scopul acesta a fost instituit un birou de pressă în două odăi din parterre ale seminarului teologic.

Prânḑul festiv.

Duminecă, după biserică şi după primirea deputaţiunilor, a fost mare masă, de vre-o sută de tacâmurĭ, în residenţa metropolitană, şi în acelaşĭ timp altă masă de peste 400 de tacâmurĭ în sala de gimnastică, ér o a treia masă de vre-o 80 de tacâmurĭ în refectorul seminarului teologic.

Poporul ţĕran a fost tractat cu câţiva boi fripţĭ la jar şi cu câte-va buţĭ de vin vechiu „pentru sănătatea ḑi de adĭ", cum ḑiceau ei.

La *masa din residenţa metropolitană*, unde au fost întruniţĭ óspeţii streinĭ şi un număr mare de onoraţiorĭ preoţescĭ şi mirenescĭ, a presidat însu-şĭ Inalt Preasânţia Sa, având la drépta pe episcopul instalator Pavel, la stânga pe baronul Kemény Endre şi în faţă pe d-l vicar metropolitan Moldovan şi pe trimisul guvernului consilierul dela curte G. Szathmari.

Cel dintâi toast l'a ridicat *Metropolitul*, în limba latină, pentru Pontificele Roman; a vorbit apoi românesce, bĕnd în sănĕtatea Maiestăţii Sale ces. şi reg. apostolice.

După aceea representantul guvernului, *Szathmari*, a felicitat în limba maghiară pe noul Metropolit în numele ministrului de culte, desfăşurând ideile patriotismului modern unguresc, nouĕ atât de bine cunoscute.

Al treilea toast, l'a ridicat D-l vicar metropolitan *I. M. Moldovan* pentru alesul clerului român şi pentru guvernul, care ţinênd sémă de voinţa clerului, a aprobat alegerea lui, dorind, ca şi în viitor tot asemenea sĕ ţină sémă de dorinţele şi trebuinţele poporului român.

Canonicul *Todor*, delegat al Capitlului romano-catolic din Alba-Iulia, a ţinut apoi un toast, rostit cu multă elocuenţă în limba maghiară şi inspirat de cel mai pronunţat catolicism şi de spiritul modern patriotic. El a felicitat pe Metropolitul în numele Capitlului din Alba-Iulia.

La acest toast a rĕspuns D-l vicar al Sĕlagiului, Alimpiu *Barbolovicin*, printr'un discurs plin de însufleţire pentru sânta causă a bisericei şi a naţiunei, ḑicênd între altele, că biserica a fost tot-déuna scutul limbei şi al naţionalităţii române şi că şi în viitor ea trebue sĕ-şĭ împlinéscă acéstă mare şi sântă misiune culturală şi naţională. Şi-a terminat toastul bĕnd în sănĕtatea Prea Sânţiei Sale Mihail Pavel, care a adus atâtea jertfe pe altarul culturei naţionale.

Acum a venit la rĕnd D-l *Diamandi I. Manole* din Braşov, al căruia frumos toast a făcut o impresiune deosebit de bună. Cuprinsul lui este cam următorul:

Metropolia fraţilor noştri, ḑise d-l Manole, serbézâ o ḑi mare, căcĭ pe scaunul metropolitan, pe care au stat o seriă de Românĭ valoroşĭ, al căror nume va străluci în vecĭ în istoria bisericei române greco-cat., s'a urcat un demn archiereu, cu cea mai frumósă aureolă, cu aureola iubirei poporului. Dela vlădică până la opincă 'i s'a manifestat cu acéstă ocasiune iubire. Prea Sânţia Sa episcopul Pavel n'a ţinut adĭ în biserică o cuvêntare diplomatică. Vorbele, ce le-a spus, erau aşa de curate, ca apa cristalină, ce isvoresce din frumoşii noştri Carpaţĭ. Cuvintele lui au isvorît dintr'o inimă, care bate de-o iubire caldă către Archiepiscopul şi către neamul sĕu românesc.

Rĕspunsul, ce l'a dat Escelenţa Sa Metropolitul vicarului Metropoliei la gratularea sa, — când i-a spus, că numai titlul i-a lipsit, dér a lucrat în conducerea Metropoliei, ca şi un adevĕrat cap al ei, — denotă o nobleţă a inimei, care te înalţă. Valurĭ şi timpurĭ furtunóse petrecem, dér tocmai când e furtună se cunósce vrednicul căpitan, care duce bastimentul prin furia valurilor la limanul dorit.

Noi nu avem atâta lipsă de ómenĭ învĕţaţĭ, căcĭ póte cineva sĕ aibă în cap biblioteca Vaticanului, dér nu va face nimic, décă nu are inimă şi caracter. Acei ómenĭ, carĭ n'au inima pusă la locul ei şi n'au caractere distinse, sunt ca nisce bibliotecĭ disconcentrate, învĕţătura lor nu e de nicĭ un folos pentru poporul român. Străbunii noştri Romanĭ au stăpânit lumea, când în Roma domneau caracterele. Când însĕ aceste caractere au dispărut şi au venit Caligulii, Neronii şi Mesalinele s'a putut esclama: *Et Roma fuit.*

Arată apoi, că isvorul iubirei este simţul de recunoscinţă, pe care l'a manifestat Sinodul electoral, alegênd trei bărbaţĭ bine meritaţĭ, între carĭ a fost cel dintâiu Escelenţa Sa. Un popor, care are acest sentiment de recunoscinţă, e un popor nobil. Nobleţa neamului nostru este în popor, care ni-a conservat dulcea limbă românéscă, ni-a conservat datinele străbune, carĭ în Roma vechiă au dispărut, dér se conservă în coloniile lui Traian. El ni-a conservat legendele, basmele, poesia. Biserica lucră la nobilitarea inimei, şcóla la luminarea minţii. Aceste tesaure sĕ le păstreze Inalt Preasânţia Sa şi sĕ mérgă pe urma marilor sĕi antecesorĭ, atuncĭ numele sĕu nu numai va luci ca o stea frumósă în istoria nóstră, ci iubirea şi recunoscinţa poporului, nu numai a fiilor sĕi sufletescĭ, ci a tuturor Românilor, îl va însoţi întotdéuna. Inchină în sănĕtatea Metropolitului.

După acest toast, rostit cu multă însufleţire şi cu elocenţă, a urmat un toast al d-lui protopop *Papiu* din Sibiiu, care salută din partea Metropoliei surorĭ pe noul Metropolit.

După acésta Metropolitul s'a ridicat dela masă şi prânḑul s'a terminat, ér óspeţii s'au retras în grădina castelului, unde sub stejarul cel mare au venit archiereii Mihalyi şi Pavel, întreţinêndu-se cu cei de faţă, între carĭ erau mulţĭ, carĭ veniseră dela masa din sala de gimnastică şi dela seminarul teologic, asupra cărora voiŭ reveni.

Concertul.

Blaşiul, fiind un oraşel încă modest în mijlóce materiale, nu dispune de clădirĭ pentru ocasiunĭ şi producţiunĭ festive. Totul se reduce la edificiile culturale. Lucru natural, că la astfel de ocasiunĭ e silit a se conforma împrejurărilor. Ca loc de întrunire decĭ s'a arangiat şi decorat sala de gimnastică, care este cea mai spaţiósă încăpere după catedrală. Aicĭ s'a ţinut şi prânḑul, la care au luat parte grosul asistenţilor la serbarea instalărei, aicĭ s'a ţinut şi concertul. S'a ridicat un podiu, s'au spart nisce pĕreţĭ, ca sĕ se aducă în legătură sala cu un buffet, şi atâta se părea de ajuns pentru a satisface cerinţelor, mai ales a concertului şi a balului.

Dér mulţimea celor, ce au venit la concert, a fost ne mai pomenită. Normal acéstă sală cuprinde cam 1200 persóne, îmbulzéla de aséră însĕ a fost aşa de mare, încât putem ḑice, că publicul a fost îndesuit, ca sardelele în cutiă. Peste 1500 persóne au luat parte la concert, în sală şi pe galeriă, mulţĭ însĕ nicĭ n'au mai putut încăpé.

Programul acestui concert festiv, arangiat cu ocasiunea intronisărei Metropolitului, este următorul:

1) „Imn ocasional" de I. Mureşianu (cor mixt).

2) „Odă ocasională" de E. Sabo (declamaţiune)

3) „Imnul" de Mendelsohn (cor mixt cu solo).

4) Mare fantasie de concert „Freischütz" de S. Smith (solo pian).

5) Putpuriu românesc" de I. Mureşianu (cor mixt).

Pe la órele 8½, *Metropolitul*, invitat de-o deputaţiă, intră în sală însoţit de fraţii sĕi: d-l colonel *Iuliu Mihalyi* şi d-nii *Petru* şi *Ioan Mihalyi* cu soţiile lor. Intre strigărĭ sgomotóse de „sĕ trăéscă", Metropolitul a ocupat scaunul sĕu în fruntea salei, şi corul a intonat punctul întâi al programului: „Imn ocasional", cor mixt, musica de I. Mureşianu.

Efectul, ce l'a făcut acest imn, a fost covîrşitor, aşa că publicul a cerut furtunos sĕ fiă repetat, ceea ce s'a şi întêmplat.

Al doilea punct a fost declamaţiunea domnişórei *Elena Bodocan*, care a predat cu multă vervă şi însufleţire oda ocasională de E. Sabo. (S'a publicat în numĕrul de erĭ — *Red.*) D-ra Bodocan are un organ puternic şi plăcut; a declamat cu mult simţ, şi când a terminat cu cuvintele: „Datorinţa ta e duplă, de Român şi Archiereu", publicul a erupt în aplause nesfîrşite.

Imnul de Mendelsohn a fost cântat de corul mixt cu un succes extra-ordinar. D-na *Victoria Karsai*, soţia d-lui profesor Karsai din Blaşiu, s'a distins cu deosebire cu solul de sopran, ce predomină tótă cântarea, dela început până la sfîrşit, şi care este destul de dificil. D-na Karsai a resolvat gréua problemă în modul cel mai strălucit şi ne-a pus în uimire cu modulaţiunea fină şi bine nuanţată, dela fortissimo până la pianissimo, a vocei sale plăcute şi puternice, mai ales în tonurile de sus. Corul d-lui Mureşianu îşĭ póte gratula de achisiţiunea acestei talentate cântăreţe. Cât pentru esecuţiunea în general a acestei piese clasice, nu putem, decât sĕ lăudăm rara precisiune şi priceperea, cu care a esecutat corul piesa de Mendelsohn. Publicul n'a rĕmas dator şi a aplaudat sgomotos atât pe dirigentul, d-l I. Mureşianu, cât şi pe solistă şi cor, şi a cerut, ca acest imn sĕ fiă încă-odată repetat.

A urmat punctul 4: Mare fantasiă de concert „Freischütz", de S. Schmith, esecutată la pian de d-ra *Melania Brĕnduşianu.* Bine cunoscută şi dela alte producţiunĭ, d-ra Brĕnduşianu ne-a încântat din nou printr'o predare, putem ḑice, proprie unei artiste, a piesei de concert amintite. Siguranţa şi desteritatea, îmbinată cu mult simţ şi cu multă energiă, a făcut, ca jocul d-rei Melania Brĕnduşianu sĕ electriseze. Publicul i-a mulţumit cu dese şi repeţite aplause, rechiămându-o pe podiu.

Cea din urmă piesă din program, care a produs asupra publicului un efect fascinător, a fost „Putpuriul românesc" de I. Mureşianu, care s'a întrodus cu urarea de „Bună séra", fórte plăcut variată de cor. La fiă-care parte a cântărilor naţionale, presărate în acest putpuriu, publicul isbucnia în aplause atât de vii, încât pe câte-va momente trebuia sĕ se întrerupă continuarea putpuriului. Cele mai multe părţĭ ale lui au trebuit sĕ fiă repetate. Multă însufleţire a produs o frumósă urare, întreţesută în putpuriu, pentru Archiereul sĕrbătorit, în care se dă espresiune citatului din Scriptură, că păstorul bun şi sufletul şi-l dă pentru turma sa.

Dintre solişti, a cântat admirabil cunoscutul nostru baritonist d-l *Traian Mureşianu*, care în séra acésta şi-a mai adaus o pétră scumpă la frumósa cunună a succeselor sale eminente în arta cântărei. Solo a mai cântat cu mult succes d-ra *Netti Vancea.* D-nii Nic. *Ionaş* şi Aron *Papiu* ne-au electrisat cu doinele pĕtrunḑĕtóre, ce le-au cântat la rêndul lor.

Putpuriul acesta, în care s'au înşirat, ca nisce mărgăritare alese, cele mai gingaşe şi plăcute cântărĭ românescĭ, s'a terminat cu o prea frumósă urare de „Nópte bună" a corului, ce s'a variat cu mult efect.

Finindu-se ast-fel concertul, I. P. S. S. Metropolitul, mulţumind, s'a de[...]tat între aclamărĭ nesfîrşite. Publicul

ceput a mai eşi din sală, care fù apoi arangiată pentru dans.

Étă că scurt timp după acésta se înşiră părechĭ-părechĭ, musica dă semnalul şi se începe dansul cu „Tĕrnăveana“. Trebuia însĕ băgare de sémă, ca omul sĕ nu fiă turtit în marea îmbulzélă. Cu tóte acestea, frumuşelele nóstre — şi erau multe şi mândre frumuşele, între carĭ nu puţine purtau pitorescul costum naţional — nu perdură curagiul. Dansul s'a continuat cu animaţiă până în zorĭ de ḑi, când, încheiându-se, a pus capĕt festivităţilor instalărei. Că óre în gingaşele inimĭ dela concertul de aséră ce se va fi „instalat“, vor sci ele însе-le şi bunul Dumneḑeu; noi ne mângăiăm, că am făcut o manifestaţiă grandiósă, demnă de înaltul nostru părinte, scutită de tot neplăcutul, cu inimă curată, şi am rĕmas întăriţĭ în convingerea, că poporul românesc este un popor cult, consciu de sine între orĭ-ce împrejurărĭ şi vrednic de un strălucit viitor, în care sperăm acum şi mai mult ca înainte.

Raportor.

CRONICA POLITICĂ.

17 (29) Mai.

„Agenţia Stefani“ din Roma anunţă, că incidentul produs prin călĕtoria nunciului **Agliardi** în Ungaria s'a *aplanat* prin schimbul de lămurirĭ intime verbale, carĭ n'au avut nicĭ un *caracter oficial.*

*

Din Viena se telegrafiéză, că la 27 Maiu n. s'a ţinut în sala reuniunei de musică o **mare adunare catolică**, la care au luat parte peste 3000 de persóne. Adunarea a fost deschisă de Dr. *Schwarz*, care a şi convocat'o. După ce mulţămì publicului pentru-că a rĕspuns în numĕr aşa de frumos învitărei, el ḑise, că ideia adunării acesteia s'a plămădit îndată după cunoscuta declaraţiune a ministrului Bánffy în afacerea Agliardi; apoi a făcut publicului adunat istoricul cestiunei Agliardi-Kálnoky-Bánffy. S'a proclamat apoi preşedinte br. *Wittinghof.* A luat apoi cuvêntul *Polzer* vorbind despre posiţia nunciului din punct de vedere al dreptului de stat. „Décă voiesc sĕ-i denege nunciului de-a se amesteca în afacerile bisericescĭ politice, atuncĭ posiţia lui devine ilusorie. Guvernul maghiar a vătĕmat fără causă pe Agliardi, dér cu tóte acestea satisfacţia n'a urmat până acum. Kalnoky a cădut; sperăm, că nu peste mult va cădé şi Bánffy. Sperăm mai departe, că legile bisericescĭ politice nu vor întra în vigóre. Acéstă reacţiune trebue sĕ urmeze negreşit. Bánffy a credut, că póte vătĕma mai uşor pe representatul Papei, de óre-ce Vaticanul nu póte porni rĕsboiu contra Ungariei. Ministrul unguresc însĕ sĕ bage de sémă, căcĭ *rĕsboiul s'a început deja*, şi *prima luptă o purtăm acum contra Ungariei în numele Papei.* Noi catolicii ne ridicăm glasul şi sperăm, că el nu va suna în deşert. Noul ministru de esterne e bun catolic, şi el ne va asculta dorinţele“. *Polzer* propune în fine următorul proiect de resoluţiune: „Poporaţiunea catolică a oraşului Viena regretă adênc *infamia* comisă contra nunciului Agliardi şi-şĭ esprimă speranţa, că în viitor nu se va restrînge libertatea nunciaturei în cestiunile de natură bisericéscă politică“. — După Polzer a luat cuvêntul *Trabert*, care a tras o strajnică săpunélă lui Bánffy, atacând vehement radicalismul jidano-maghiar. Maghiarii, ḑise el, vor sĕ usurpeze conducerea afacerilor esterne şi nu sufer, sĕ avem şi noi cuvênt. Situaţia e fórte seriósă, căcĭ de va ajunge Max *Falk* în fruntea ministeriului de esterne, vom fi estradaţĭ arbitriului Jidanilor. *Bánffy* încă nu e altceva, decât *un Jidan tăinuit*, şi décă ar avé putere, ar scoborî cu pandurii lui pe Dumneḑeu din cer şi l'ar pune la puşcăriă. *Trabart* sfirşi ḑicênd: *„Austria trebue sĕ rĕmână catolică*, căcĭ altfel încetéză orĭ-ce îndreptăţire a ei de a fi şi esista. *Décă se rup legăturile, carĭ ne legă pe noi catolicii de tron, atuncĭ Austria se va pustii“.* Adunarea a primit cu unanimitate proiectul de resoluţiune al lui *Polzer* şi a trimis o telegramă de felicitare primatelui Vaszary pentru discursul, ce l'a ţinut în camera magnaţilor.

La deschiderea **canalului nordic din Kiel** Rusia va fi representată prin marele duce *Alexis*, admiralul flotei rusescĭ. „Norddeutsche Allg. Ztg“ confirmă acéstă scire, ḑicênd, că Ţarul Nicolae a trimis o epistolă autografă împĕratului german, în care îl încunosciinţéză, că va trimite la Kiel pe unchiul sĕu Alexis. Tot-odată Ţarul sĕ fi esprimat împĕratului german mulţămitele sale pentru serviciile diplomatice făcute de Germania Rusiei în cestiunea Asiei orientale.

*

Din diferite părţĭ ale Italiei sosesc scirĭ despre **alegerile pentru parlamentul italian.** Invingerea au câştigat'o în mod strălucit candidaţii guvernului. Ministrul-preşedinte *Crispi* a fost ales în *9 cercurĭ electorale.* După raportele oficióse au reuşit până acum *326* guvernamentalĭ, 102 în oposiţia constituţională, 31 oposiţia radicală şi 14 socialiştĭ. Balotagii se vor face în 35 cercurĭ electorale, dintre carĭ guvernamentalii speră a câştiga 19 mandate.

*

O telegramă a ambasadorului american din Peking întăresce scirea despre proclamarea **republicei Formosa.** Tot-odată însĕ în acea depeşă se ḑice, că guvernul chinez privesce Formosa, ca proprietate a Japoniei, şi de acea nicĭ nu va recunósce republica.

Starea politică în Austro-Ungaria.

Slăbiciunea Austriei zace în raporturile din Cisleithania, ḑice ḑiarul *„Parlamentär“* din Viena. Faptul cel mai trist este, că Austria e silită a desmerda pe Maghiarĭ, şi a-le ceda o influenţă copleşitóre asupra politicei esterne şi interne, pe care influinţă ei înaintea lui D-ḑeu şi înaintea ómenilor n'o merită. Maghiarii se pórtă ca copii rĕsfăţaţĭ faţă cu o mamă slabă, şi ei îşĭ cunosc aşa de bine pe mama lor, încât sciu de sigur, că óre este ea în stare a-le da peste degete, sĕu nu.

De anĭ de ḑile Maghiarii încércă de-a amesteca Austria în încurcăturile bulgare. Tóte celelalte popóre se opun acestei pretensiunĭ curat maghiare, însĕ nu ajută nimica. Li-a succes a ne face prin ministrul lor Andrássy sĕ gustăm legendele orientale în Bosnia şi Herţegovina; armatei austriace însĕ, care a sângerat pentru interesele lor, i-au denegat ajutorul. Ce rol au dus şi duc celelalte popóre în faţa acestei prepotenţe maghiare? Şi nu e evident, ca sórele, că în fine ruperea totală va fi inevitabilă?

Orĭ cum sĕ fiă disposiţia în Ungaria, când e vorba de Austria şi de contribuţii, tote partidele sunt una în a refusa. Ţĕrile vestice nu sunt organisate, politica acestora n'are nicĭ un colorit, şi ministerul austriac nu posedă o ideă conducĕtóre. Decĭ cum s'a putut aştepta între astfel de împrejurărĭ, ca schimbul în despărţĕmêntul de esterne sĕ se facă altfel?

Décă astăḑĭ părăsesce un „cavaler“ Ballplatzul, atuncĭ ţĕrile vestice cu cabinetul lor nu esercită nicĭ o influinţă asupra ocupărei postului şi asupra direcţiei viitóre a politicei esterne. Nici nu se póte gândi altfel, căcĭ partidele reorganisate maghiare, în frunte cu un ministeriu de partidă complet, stau faţă în faţă cu un conglomerat de partide politice desorganisate, cu un ministeriu vaccilant, şi resultatul este: *un ministru de esterne maghiar sĕu polon.* Numai uşurătatea politică ar puté sĕ ne facă a crede, că persóna sĕu naţionalitatea ministrului, nu însémnă nimica, n'are nicĭ o înriurinţă.

Politica esternă a Austriei până acum s'a condus precis după naţionalul ministrului de esterne, şi a fost birocratică, militară, germană sĕu maghiară, după cum conducĕtorul ei aparţinea uneia dintre aceste patru naţionalităţĭ ale Austriei. Acum am ajuns la cea polonă.

Infamiă la culme.

Alba-Julia, 25 Maiŭ.

M. Onorată Redacţiune! Atât ḑiarele române, cât şi cele streine au făcut publicului cunoscute faptele brutale ale poliţiei orăşene din loc şi a gendarmilor, comise acum e anul cu ocasiunea sosirei acasă a d-lui advocat *Rubin Patiţa*, condamnat de juriul din Cluşiu în procesul Memorandului.

Atuncĭ fără ansă plausibilă a fost junghiat la gara din Alba-Julia Andreiu Şeuşan; atuncĭ în ḑiua mare au pĕtruns poliţiştĭ şi gendarmĭ în curtea şi casa advocatului sus numit, unde înhăţând pe stăpânul casei, l'au tîrît şi schinguit acei ómenĭ, carĭ ar avé chiămarea de-a susţiné ordinea publică.

Ce este mai mult însĕ, cu acea ocasiune sergentul de gendarmĭ, *Kedves* István, a voit sĕ împusce pe numitul advocat în locuinţa propriă, şi că nu s'a întêmplat acest omor póte a-se atribue numai lui George Milaciu din Şard, care în momentul suprem a strigat asupra acelui asiat: „nu omorî pe d-l Patiţa“. Aceste cuvinte l'au abătut pe gendarm dela gândul sĕu criminal şi împreună cu alţĭ 6 gendarmĭ şi haiducĭ, aruncându-sĕ asupra acestui bărbat tînĕr, l'au legat, éră adv. Patiţa folosind acest incident s'a retras în locuinţă, a cărui uşă a încuiat'o, prin ce a scăpat de violenţa gendarmilor şi poliţiştilor turbaţĭ.

Este de însĕmnat, că acestĭ ómenĭ ai „siguranţei publice“ în ḑiua mare au sărit peste pălantul (stoborul) curţii în locatitatea advocatului Patiţa, pentru-ca sĕ împlinéscă acele brutalităţĭ, instigaţĭ de chiar superiorii oraşului.

Dumneḑeu însĕ nu li-a ajutat, ca sĕ-şĭ ajungă scopul necurat.

Neputênd decĭ a-şĭ ajunge scopul de resbunare asupra bărbatului credincios causei poporului român, au socotit, că cu alte minciunĭ sĕ facă gălăgie şi mai mare; decĭ primarul *Novák* şi vice-comitele *Csatho*, suindu-se în trăsură, au alergat la comanda fortăreţei, şi afirmând cum-că în locuinţa advocatului Patiţa sunt soldaţĭ ascunşĭ în numĕr de peste 600, au cerut intervenirea, armatei. S'a alarmat îndată garnisóna şi s'a dispus spre intervenire un batalion din regimentul de infaterie Nr. 50 sub comanda d-lui maior Vacka. A coborît cu mare grabă întreg batalionul din cetate, proveḑut fiind fesce-care soldat cu câte 160 de patróne, şi s'au dus la locuinţa advocatului Patiţa, unde organele poliţiei au făcut din nou arătare, că sunt 800 de soldaţĭ în casele d-lui Patiţia.

Maiorul cu un surîs a ordonat îndată unei patrole de 3 feciorĭ şi unui căprar, ca sĕ caute acea mulţime de soldaţĭ şi sĕ-i prindă, până când el cu batalionul a stat în stradă. A mers după patrolă şi un domn căpitan, ca sĕ vadă de acea minciună, şi aflară numai *un soldat* în casa advocatului, care era nepot de soră al stăpânului de casă.

Aci s'a dovedit pe faţă, cum-că atât primarul cu consoţul sĕu, cât şi organele poliţiei au scornit minciunĭ, şi cu rea credinţă au provocat mobilisarea miliţei, aducênd spaimă între locuitorii oraşului.

Nu că advocatul Patiţa sĕu ómenii lui sĕ facă disordine, ci o făceau cei dela poliţie, carĭ sĕ postaseră înaintea locuinţei lui, în fruntea unei glóte inimice Românilor, compusă din jidanĭ, Ungurĭ, ba chiar şi advocaţĭ, jude, şi notarul public, carĭ făceau tămbălăul cel scandalos, pentru care pricină miliţia a şi fost necesitată a-i alunga cu forţa din jurul casei d-lui Patiţa.

După-ce a stat miliţia mai bine de 2 óre în ordine de bătaie la rĕspântiile stradelor, domnul maior s'a convins din ţinuta organelor politice şi din ameninţarea plebei maghiaro-jidane, cum-că nu Românii fac disordine, ci că siguranţa publică este chiar din acea parte primejduită, care cu minciunĭ a cerut intervenirea puterei militare. Decĭ la 7 óre şĭ-a retras trupele, însĕ spre asiguranţa vieţei şi a casei advocatului Patiţa a comandat o companiă de soldaţĭ pentru apĕrarea casei, care tótă nóptea a veghiat în jurul ei; astfel numai au putut scăpa casele d-luĭ Patiţa de sórtea, la care fuseseră espuse la anul 1892 casele advocatului I. Raţiu în Turda.

După acea ḑi de pericol advocatul P a t i ţ a a înaintat arătare penală contra organelor poliţiei din Alba-Iulia pentru vătĕmarea domicilului sĕu şi pentru maltratarea suferită.

Acum sĕ împlinesce anul dela acel timp, şi étă ce resultat a avut plânsórea:

Tribunalul din Alba-Julia *fórte vestit în persecutarea elementului român* încă de decĭ de anĭ mai înainte: precum sunt casurile dela Órda de sus, din Zlatna, cel din Magoş şi altele până la casul Scărişorenilor — a dovedit şi acum, că voiesce a-şĭ susţiné trista reputaţiune, întărind proverbal: „Turcul te bate, Turcul te judecă.“

In 6 Maiŭ, adecă în ajunul aniversării ḑilei memorabile a procesului Memorandului, au imanuat la 42 de inşĭ un conclus de acusă de sub Nr. 1723/95, prin care **Rubin Patiţa, soţia acestuia şi încă două persóne sunt acusaţi pentru crima opunerei contra organelor publice**, éră **ceilalţĭ**, *între carĭ şi femei*, **sunt acusaţĭ pentru delictul de preamărire.**

Adecă 2—3 persóne, carĭ au protestat cu mânile góle contra călcării ilegale a domiciliului, contra malratărilor barbare, sunt invinuite, că au opus putere faţă de 7 gendarmĭ şi poliţiştĭ înarmaţĭ. Şi acéstă acusă nenaturală se susţine de cătră un tribunal, într'un conclus, din care însĕ lipsesce orĭ ce faptă, care ar cuadra cu legea. Aicĭ la noi lucrurĭ imposibile sunt considerate drept fapte, şi şovinismul nu se mărginesce a-se validita numai faţă de bărbaţĭ, dér ca sĕ fiă împĕnat cu cavalerismul îndatinat, vine a turba şi asupra femeilor.

Aversul medaliei însĕ e şi mai urîcios, de óre-ce *pe brutalii poliţiştĭ şi gendarmĭ nu-i află întru nimica de vinovaţĭ*, ba din contră *acestia sunt martorĭ contra Românilor acusaţĭ*, şi pe basa fasiunilor acestora sĕ susţine acusa. Pentru aceştia purtarea ilegală şi crudelitatea forméză merit patriotic.

Te cuprinde însĕ şi mai mult scârba, când afli, cum că acel tribunal *denégă credibilitatea martorilor românĭ*, şi pe acestia îi dechiară de *interesaţĭ*, sub preteste de nimica.

La atâta am ajuns în ţéra acésta, încât judecătoriile sĕ cuteze a încerca a dejudeca prescriseie legeĭ, cand e vorba a persecuta pe Românĭ, şi a acoperĭ blăstămăţiile comise de organele ataşate puterei publice.

Sĕ abuséză de intervenirea puterei militare contra Românilor, sub preteste de nimica; sĕ schinguesce neamul românesc şi *nu este judecătorie unde sĕ te plângĭ.* Nu este nimenĭ, cine sĕ tragă la rĕspundere pe un Novák şi Csatho, carĭ au sedus organele militare la mobilisarea armatei. De ridicĭ plânsóre, apoi étă casul de faţă, în care hoţul de păgubaş este demn de pedépsă.

Tótă lumea cultă sĕ póte convinge, că nicĭ în ţéra Turcului nu a putut fi mai rĕu, decât în liberala ţéră condusă de caporalul Bánffy şi consoţĭ!

Resplătéscă-le D-ḑeu după faptele lór!

Crest.

SCIRILE ḐILEI.

17 (29) Mai.

Confiscarea ḑiarului slovac „Narodnie Noviny“. O fóiă maghiară aduce scirea, că procuratura supremă din Budapesta a dat un ordin cătră tóte oficiile solgăbirĕescĭ din Ungaria-nordică (Felvidék), în care le provócă, că orĭ pe unde vor afla, sĕ confisce Nr. 20 dela 16 Februarie al fóiei slovace *„Narodnie Noviny“*, în care s'a publicat un „articol aţîţător contra Maghiarilor“. Mai multe exemplare din acel numĕr au fost deja confiscate — Va sĕ ḑică am ajuns sĕ se introducă în Ungaria procedura de pressă din Rusia. Bravo Banffy!

—o—

Ce-o mai fi şi asta. Lui *„Budapesti Hirlap“* i-se scrie, că în comuna *Spermezeu* din comitatul Solnoc-Dobêca, Românii ar fi îmblătit rĕu pe membrul comitatens *Betegh* Gerö înaintea porţii acestuia. Notarul comunal *Pintye* a sărit în ajutor şi a scăpat pe Betheg. Indată au venit la faţa locului bravii oştenĭ ai lui Banffy, o duzină de gendarmĭ, şi au arestat pe patru dintre făptuitorĭ. Fisolgăbirĕul a destituit din post numai decât pe primarul comunei, căcĭ

bănuesce a fi şi el părtaş la „atentat“, ér prin comună circulă qiua şi nóptea gendarmî. — Ce-o mai fi asta, vom vedé acuşĭ. Destul, că bieţii Românĭ sunt presentaţĭ érăşĭ ca „hoţĭ“ şi „tâlharĭ“.

—o—

Contele Kalnoky, după cum se anunţă, deja în decursul săptămânei acesteia se va muta la bunul său Prödlitz din Moravia.

—o—

„Kulturegylet“-ul ardelean îşĭ va ţiné adunarea generală de ĕst timp la 4 Iunie n. c., în Odorheiul săcuesc. La acéstă adunare se va serba şi jubileul de 10 anĭ dela înfiinţarea acestei societăţĭ de maghiarisare. Dela Sighişóra până la Odorheiu va circula un tren separat, pentru care la fiă-care staţiune se vor da bilete deosebite.

—o—

In scóla de resbel din Viena s'au însciinţat anul acesta 234 oficierĭ. Pe basa lucrărilor scripturistice, dintre aceştia au fost chiămaţĭ la esamenul principal 194 concurenţĭ. Resultatul este cu mult mai favorabil ca în anul trecut, când dintre 278 au fost chiămaţĭ la esamenul verbal numai 122.

—o—

Cetăţén român. Dilele trecute s'a promulgat în România legea, prin care se recunósce calitatea de cetăţén român a d-lui Trajan Catul din Bucurescĭ, de origine ardelén din Năsĕud.

—o—

Exregele Milan şi-a dat dimisia ca membru în clubul parisian „Cercle de la Rue Royale“, deórece dilele trecute a fost primit, ca membru în sînul clubului, prinţul Alexej Caragheorghevicĭ.

—o—

In cestiunea urmărirei atentatorului Szeless. Guvernul unguresc a recercat pe guvernul frances, sĕ estradea pe Szeless, fiind acesta urmărit pentru crima de înşelăciune şi delapidare.

—o—

Bulgarĭ la Belgrad. Ministrul-preşedinte bulgar, D. Constantin Stoilov, a permis, ca cu ocasiunea Rusaliilor, sĕ mérgă un tren separat bulgar la Belgrad. Bulgarii vor fi presentaţĭ regelui Alexandru şi reginei Natalia.

—o—

Camerele ungare, după cum anunţă diarele unguresci, vor lua vacanţă cu începutul dilei de astădĭ şi până la 26 Septemvre.

—o—

Banffy şi Kalnoky. Diarul vienez „Fremdenblatt“ dovedesce în mod genealogic, că amêndoi aceştĭ ministri, despre carĭ s'a vorbit atâta săptĕmânile trecute, îşĭ au originea dela unul şi acelaşĭ protopărinte, şi adecă dela Andreiu Nemeş, fost căpitan în garda regelui Ludovic I al Ungariei, care mântuind pe domnul sĕu din ghiarele unui urs, a primit darurĭ bogate şi a fost ridicat la rangul de nobil cu predicatul „Kalnok“. E de însĕmnat şi aceea, că tatăl fostului ministru de esterne, contele Gustav Iosif Kalnoky, s'a născut în 1799 în Sibiiu.

—o—

Bóle între rîmătorĭ. De vre-o două săptĕmânĭ, în mai multe părţĭ ale ţĕrei bântue între rîmătorĭ o bólă primejdiósă, care pricinuesce pagube fórte marĭ. In Bihor, după cum spune o telegramă mai nouă, mai mult ca 20% dintre rîmătorĭ au perit, ér bóla continuă a lua întinderĭ din ce în ce mai marĭ. Cu deosebire purceii se prăpădesc. Renumitul târg de rîmătorĭ dela Steinbruch este din causa acésta oprit. Dintre porcii aflătorĭ acolo, pier în fiă-care di câte 300 şi mai bine, aşa că astădĭ nu se mai află la Steinbruch, decât fórte puţinĭ porcĭ. După cum se calculéză, paguba, ce-o va îndura Ungaria în urma acestei bóle prin pierderea esportului, are se se urce la mai multe decĭ de milióne florenĭ.

—o—

Anul al doilea al voluntarilor. După o ordinaţiune mai nouă a ministrului de rĕsboiu, acei voluntarĭ pe un an, carĭ n'au făcut esamenul de oficer, în anul al doilea încă nu vor fi puşĭ la reservă, ci vor fi liberaţĭ ca nepotriviţĭ pentru serviciul activ.

—o—

Schelet cu cruce. In diua de 7 v. c., nisce Bulgarĭ, carĭ erau pe teritorul moşiei Podirenĭ din România, au descoperit în pământ un schelet de o mărime, ca de un metru şi mai bine. Scheletul avea atârnat de gât o cruce mare de aramă cu lanţ de argint. După cercetările făcute, se crede, că scheletul e al vre-unui membru din cler, şi după aspectul, ce-l presentă, pare a fi fórte vechiŭ.

—o—

Liferare. La camera comercială din Braşov se află escrierile de oferte ale direcţiunei căilor ferate ung. pentru liferare de obiecte şi mobile de piele pentru an. 1896, apoi de diferite maşine necesare şi în fine de var şi cement. Date mai detailate se pot căpĕta la numitul birou.

Proselitismul religionar la Românii de sub póla Meseşului.

De sub póla Meseşului Maĭ, 1895.

II.

Un preot de peste Meseş i-a povestit odată scriitorului acestor ordurĭ, că la ei, într'o comună de 80—100 de fumurĭ, fiind Românii desbinaţĭ în două confesiunĭ, e în stare pentru 5 cr., — audiţĭ Românĭ şi vĕ miraţĭ!! — décă ia un preot mai mult decât celalalt, sĕ-şĭ lase legea!!

Ei bine! óre acestea nu-s simptóme bolnăviciose în corpul moral al poporului nostru?

Óre biserica română gr. orientală sĕ nu aibă lipsă a aplica şi în părţile acestea preoţĭ cualificaţĭ, carĭ sĕ trăéscă, nu din economiă, ci din beneficiul preoţesc? Óre imprejurarea, că unii preoţĭ, precum este d. es. în Bodia unul cu numele Puşcaş, care acuma de 2 anĭ agitéză într'o parochiă numită Pria din Sĕlagiu, poreclindu-ne pe noi uniţii în faţa poporului de „latine spurcate“, póte servi spre progresare bisericei neunite?!

Inţeleg, că în Bodia póte fi un popă ca Puşcaş, dér nu înţeleg, de ce se toleréză, ca în detrimentul vadei clerului întreg sĕ se devalveze tóte veniturile preoţescĭ? Óre póte servi spre progres bisericei române în genere, ca comune de câte 150—200 familii sĕ se desbine în 2 biserici; şi în loc sĕ fiă un preot, care sĕ pótă trăi modest din beneficiul preoţiei sale, sĕ fiă doi preoţĭ, amêndoi peritorĭ de fóme, ajunşĭ de batjocură la credincioşii lor?!

Trecere religionară, la un popor copt şi cu minte sănĕtósă, nu pote fi admisă, decât din convingere. Dér ce convingere póte sĕ esiste acolo, unde trecerea se face numai pentru-ca preotului neunit sĕ nu-i dea pentru o metretă întrégă 30 litre, decât numai 1, orĭ 2 cofe de grâunţe, şi pentru un prohod mare sĕ-i plătéscă numai 2 fl.?!

Pentru aceste turburărĭ, departe sĕ fiă dela noi cugetul, ca sĕ învinovăţim pe preotul Puşcaş; el, sĕrmanul, e mult mai simplu, decât sĕ pótă pĕtrunde cu mintea sa relele şi regresul, ce dintr'un proselitism religionar, ca acesta, póte sĕ urmeze asupra bisericelor române! Dér nu putem pricepe, cum pot autorităţile bisericescĭ sĕ fiă indiferente, ba sĕ încuragieze atarĭ turburărĭ confesionale?! Scim, că în tractul preotului Puşcaş se află şi preoţĭ luminaţĭ, precum e părintele din Bosna, Simoc, preotul din Tresnea, Iovian, în frunte cu protopopul Roşca; óre nu socotesc domnialor timpul binevenit sĕ-l disciplineze pe preotul Puşcaş?! Nu pot domnialor, dice către agitatorii şi malcontenţii din Sĕlagiu, ce trec Meseşul, şi carĭ de ordinar sunt plĕva şi drojdiile bisericei române: ei bine, fraţii mei, Vĕ vom primi cu tot dragul, dér numai aşa, décă comuna întrégă va trece şi pe lângă susţinerea tuturor veniturilor anteriore preoţescĭ; atuncĭ şi noi vĕ vom da preoţĭ luminaţĭ şi harnicĭ; dér până atuncĭ nu vĕ putem primi; dér décă aveţĭ ceva în contra preotului vostru, arătaţi-l pe calea legii, ca legea sé-l spăsescă.

Acestea ar fi sfaturĭ părintescĭ şi vorbe venite dela un adevĕrat preot român. Dér a ocroti pe nescarĭ turburătorĭ, carĭ vor a escita turburărĭ religionare între Românĭ, *nicĭ nu e timpul binevenit*, căcĭ cu toţii, uniţĭ şi neuniţĭ, avem a-ne disciplina unii pe alţii, ca sĕ putem susţiné atacurile inimicului îndreptate de-o potrivă în contra tuturor, ér nu a-ne învrăjbi poporul şi a-ne sfăşia corpul naţional prin certe confesionale!

De altă parte, prin atarĭ trecerĭ religionare se stirbesce nu în mică mĕsură, vada şi autoritatea clerului român în genere, ceea ce încă nu póte contribui, decât spre regresul bisericei române în genere! Cutez a dice, că unul din adevĕrurile cele mai incontestabile din istoria poporului român este, că Românului nimic nu i-a stricat, nimenĭ nu i-a sĕcat puterea în vine mai tare, ca neînţelegerea şi vrajba dintre noi; căcĭ de streinĭ ni-am sciut păzi, dér de vrăjmaşii dintre noi ba; şi acésta a surpat nu odată temeiul fericirei nóstre.

Şi marele Archiereu Andreiŭ de Şaguna a dis odată către tinerimea română, paremi-se din Viena, ce-l salutase: „O metehnă streină a voit, ca Românii sĕ fiă uniţĭ şi neuniţĭ, ca, cu atât mai uşor, după axioma „divide et impera“, sĕ ne pótă stĕpâni şi înfereca“.

Din incidentul turburărilor confesionale, ce se ivesc pe sub póla Meseşului, aceste reflecsii modeste mi-am ţinut de datorinţă frăţéscă a-le espune fraţilor noştri de o limbă şi sânge, ca meditând asupra lor, sĕ-şĭ tragă consecinţele; de altmintrelea, ce se ţine de mine, ca preot român, „dixi et salvavi aminam meam“.

Meseşanul.

Universitarii din Cernăuţ „dojeniţĭ“.

Studenţii românĭ dela universitatea din Cernăuţ, carĭ au luat parte în Septemvre 1894 la congresul studenţilor românĭ din Constanţa, cum amintisem, au fost cu toţii citaţĭ la un interogator înaintea rectorului universităţii. Interogatoriile şi cercetările în întrégă acésta afacere au durat timp de câte-va lunĭ, şi acum studenţii au fost citaţĭ înaintea senatului, pentru-ca din gura rectorului sĕ audă resultatul, care este *o dojană*, ce senatul a aflat de bine a le împărtăşi studenţilor. Dojana, care la cererea studenţilor li-sa împărtăşit şi în scris, este următórea:

ad Nro. 214.

Dojană.

După-cum resultă din mărturisirea D-Vóstrĕ, aţĭ luat parte la congresul studenţilor românĭ, care a avut loc în Septemvre 1894 în Constanţa.

Din comunicaţiunile consulatului c. r. austriac din Iaşĭ resultă, că domnul c. r. consul din Iaşĭ a primit o deputaţiune a studenţilor dela universitatea din Cernăuţĭ, carĭ se aflau în călĕtoriă spre Constanţa şi că a advertisat pe participanţĭ, de a lua parte la óre-carĭ demonstraţiunĭ, ce ar fi îndreptate în contra Monarchiei austro-ungare. D-Vóstrĕ aţĭ sciut aşa-dér, că aveţĭ intenţiunea de a participa la un congres în strĕinătate, la care probabil s'ar puté ivi şi nisce tendenţe ostile monarchiei nóstre, şi ar fi fost decĭ de datorinţa D-Vóstrĕ, ca cetăţenĭ austriacĭ, de a lipsi dela un ast fel de congres.

Mai departe, este constatat, că la numitul congres în faptă s'au şi manifestat tendenţele îndreptate contra monarchiei nóstre. Ar fi fost decĭ déră de datorinţa D-Vóstrĕ, ca cetăţenĭ austriacĭ, ca la prima întêmplare sĕ părăsiţĭ acest congres.

Şi décă de o parte, în mod demn de credinţă, este dovedit, că D-Vóstrĕ nu aţĭ luat activ parte la aceste demonstraţiunĭ îndreptate în contra monarchiei nóstre, şi că participarea D-Vóstrĕ la congresul, de care este vorba, în general a fost numai curat pasivă; — de altă parte nu póte esista nicĭ o îndoială, că D-Vóstrĕ ca cetăţenĭ austriacĭ şi ca studenţĭ aţĭ manifestat o atitudine, care trebue dojenită: senatul academic al universităţii c. r. Francisc Iosif din Cernăuţĭ, în şedinţa sa dela 8 Mai 1895 a decis, conform §. 13 nr. 2 al regulamentului disciplinar (ordinaţiunea înalt. minister c. r. de culte şi pentru instrucţiunea publică dela 13 Octomvre 1849 nr. 7215; nr. 416 f. l. i) de a vĕ împărtăşi o dojană prin rectorul universităţii şi înaintea senatului academic, ceea ce se şi respică acum prin mine“.

Studenţii au declarat, că nu acceptéză dojana şi ca vor recura în contra ei. Recursul din partea studenţilor a şi fost espedat dilele aceste către ministerul de culte şi instrucţie publică.

Convocare.

Adunarea generală a despărţămêntului Sas-Sebeş al Asociaţiunei transilvane pentru literatura şi cultura poporului român, se convocă pe Dumineca în 9 Iunie a. c. n. în comuna Şugag.

La acéstă adunare se învită cu tótă onórea toţĭ membri, precum şi toţĭ amicii şi binevoitorii acestei instituţiunĭ.

Onoratele agenturĭ sunt rugate, a îngriji pentru încassarea taxelor dela membri, a întreprinde colecte în comunele lor, în favorul Asociaţiunei, şi taxele încassate precum şi colectele adunate a le preda cu ocasiunea ţinerei adunărei generale a despărţămêntului.

S. Sebeş, în 16 Maiu 1895.

Dr. P. Isac m. p. director. *Z. Mureşan* m. p. secretar.

DIVERSE.

Puterea întrebuinţată în timpul cântărei la pian. „Gazeta de Colonia“ publică un lung articol iscălit de d-rul Otto Neitzel, compositor de musică, articol în care caută a stabili, care este forţa desvoltată de un pianist în timpul esecuţiunei unei bucăţĭ. Pentru resolvirea acestei singulare probleme, d. Neitzel se baséză în calculele sale pe greutatea minimă necesară pentru a apăsa o tastă a claviaturei; pentru a obţine un sunet în nuanta cea mai uşóră posibilă, *ppp*, trebue o presiune a degetului, echivalentă cu 110 grame; şi crescând nuanţa se ajunge dentru cel mai puternic *ff*, la o apăsare de 3,000 grame. Pentru acordurĭ, greutatea reclamată nu e egală cu suma greutăţilor cerute de fiă-care sunet luat în parte, ci ceva mai mică, decât acéstă sumă: astfel de esemplu, décă un sunet cere o presiune de 2,000 grame, un acord de patru sunete nu va cere decât o presiune de 5 până la 6,000 grame în loc de 8,000. După ce stabilesce aceste premise, d. Neitzel cércă a analisa din punctul sĕu de vedere câteva fragmente de musică. Astfel un pasaj în „Marşul funebru“ de Chopin, în care se găsesce tótă gama nuanţelor, dela cel mai slab *pp* până la cel mai puternic *ff* esecutat corect, cere din partea pianistului o desvoltare de putere echivalentă cu 384 de kilograme în spaţiul de un minut şi jumĕtate. Şi nuanţa, care predomină, e *pianissimo!* Studiul „Nr. 12“, tot de Chopin, are un pasaj, ce duréză două minute şi cincĭ secunde şi nu *cântăresce* mai puţin de 2,130 de kilograme. Intr'un cuvênt după d. dr. Neitzel nu-i riscat de a dice, că un pianist, care nu-şĭ negligéză instrumentul, se jócă cu mii de kintale pe ceas. Trecând apoi dela aceste consideraţiunĭ de prea multă greutate, d. Neitzel îşĭ termină articolul cu următórea închiere fantesistă: „De sigur, decĭ, pianiştilor le e permisă credinţa în viitor; când césul revoluţiunei sociale va fi sunat, şi anarchistul îşĭ va preumbla torţa sa incendiară peste locuinţele bogătaşilor, el va opri în faţa pianistului şi-i va dice: „Vei fi salvat! Prin forţa pumnului tĕu, prin sforţarea muşchilor tĕi ţi-ai câştigat pânea: sĕ ne îmbrăţişăm tovarăşe, sĕ ne îmbrăţişăm!“

Literatură.

Memoriĭ din 1848/49 de Vasilie Moldovan, broşură elegantă, de 11 cóle, format 8°. Preţul unui esemplar e: **50 cr.** séu **1 corónă,** plus 5 cr. porto poştal; pentru România şi strĕinătate *1 franc 50 banĭ.* Comandele se pot face la adresa: *Traian H. Pop*, publicist, *Braşov* (Brassó) séu la *administraţia „Gazetei Transilvaniei“.*

*

Nou! este titlul unei frumóse colecţiunĭ de scrierĭ diverse, de *Laura Vampa.* — 165 pag. Preţul 2 lei.

Proprietar: **Dr. Aurel Mureşianu.**

Redactor responsabil: **Gregoriu Maior**

Cursul pieței Brașov.

Din 29 Mai 1895.

Bancnote rom.	Cump.	9.61	Vênd.	9.64
Argint român.	Cump.	9.56	Vênd.	9.60
Napoleon-d'orĭ	Cump.	9.63	Vênd.	9.67
Galbenĭ	Cump.	5.75	Vênd.	5.80
Mărcĭ germane	Cump.	59.20	Vênd.	—.—
Ruble rusescĭ	Cump.	130.—	Vênd.	—.—
Lire turcescĭ	Cump.	10.90	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina 5%		100.25	Vênd.	101.25

Cursul la bursa din Viena.

Din 28 Mai 1895.

Renta ung. de aur 4%	123.40
Renta de corône ung. 4% . . .	99.10
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½% .	126.50
Impr. căil. fer. ung. în argint 4½%	103.35
Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis.	125.—
Bonurĭ rurale ungare 4% . . .	98.30
Bonurĭ rurale croate-slavone. . .	98.75
Imprum. ung. cu premii	158.50
Losurĭ pentru reg. Tisei și Segedin.	149.50
Renta de hârtie austr.	101.40
Renta de argint austr.	101.30
Renta de aur austr.	123.30
Losurĭ din 1860	157.50
Acții de ale Băncei austro ungară.	1074.—
Acții de-ale Băncei ung. de credit.	466.—
Acții de-ale Băncei austr. de credit.	400.25
Napoleondorĭ.	9.66½
Mărcĭ imperiale germane . . .	59.55
London vista	121.95
Paris vista	48.35
Rente de corône austr. 4%. . .	101.50
Note italiene.	46.20

ABONAMENTE

LA

„GAZETA TANSILVANIEI“

Prețulŭ abonamentuluĭ este:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe trei lunĭ.	3 fl. —
Pe șése lunĭ.	6 fl. —
Pe unŭ anŭ.	12 fl. —

Pentru România și străinătate:

Pe trei lunĭ.	10 fr.
Pe șése lunĭ	20 fr.
Pe unŭ anŭ.	40 fr.

Abonamente la numerele cu data de Duminecă.

Pentru Austro-Ungaria:

Pe anŭ.	2 fl. —
Pe șése lunĭ	1 fl. —
Pe trei lunĭ	50 cr.

Pentru România și străinătate:

Pe anŭ.	8 francĭ.
Pe șése lunĭ	4 francĭ.
Pe trei lunĭ	2 francĭ.

Abonamentele se facŭ mai ușorŭ și mai repede prin **mandate poștale.**

Domniĭ, carĭ se vorŭ abona din nou, sĕ binevoiéscă **a** scrie adresa lămuritŭ și a aréta și poșta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Tipografia A. Mureșianu, Brașovŭ.